

CAPITOLUL I

Noțiuni generale

Unul dintre elementele cele mai caracteristice ale pieței comune este consolidarea economiei de piață. De aceea, atât Tratatul CE, cât și dreptul derivat și-au propus să înlăture efectiv toate amenințările la adresa concurenței, atât din partea actorilor privați (mai ales înțelegerile anticoncurențiale și abuzul de poziție dominantă), cât și a actorilor publici (în special ajutoarele publice și piețele publice).¹

Comisia, în al nouălea Raport asupra Politicii de Concurență (1980), a statuat că o concurență nedistorsionată este necesară pentru o funcționare optimă a pieței comune.

Introducerea la Raport enunță cele patru obiective de bază ale politicii comunitare în domeniu:²

- o piață deschisă și unificată, nefracționată de înțelegeri restrictive și anti-concurențiale între întreprinderi;
- o proporție acceptabilă de concurență efectivă a piețelor, fără supraconcentrări sau abuzuri ale societăților (companiilor) dominante;
- echitate în asumarea locului pe piață, în special ajutoare pentru întreprinderile mici și mijlocii, măsuri de protecție a consumatorului și combaterea ajutoarelor de stat ilegale;

¹ Pierre le Mire, (1998), *Droit de l'Union europeene et politiques communes*, Editura Dalloz, p. 59.

² John Tillotson, (1996), *European Community Law. Textes, Cases and Materials*, CPL, p. 313.

- păstrarea (menținerea) poziției competitive a economiei comunitare în cadrul economiei mondiale, în special față de Statele Unite și Japonia.

Politica de concurență este un factor structural de mare importanță de sprijinire a adaptării continentului european la noul cadru concurențial apărut ca efect al globalizării.³

Aceasta este determinată de faptul că politica în domeniul concurenței își propune consolidarea structurilor economice și ridicarea acestora la un nivel de competitivitate. În același timp, prin intermediul unei politici de liberalizare echilibrată, este susținută menținerea aplicării unui tratament egal, asigurându-se în acest mod servicii de o calitate cât mai ridicată și cu prețuri cât mai scăzute, atât pentru mediul de afaceri, cât și pentru consumatorii europeni.

Tot politica de concurență prezintă un rol fundamental în procesul de implementare al pieței unice. Mecanismele pieței unice permit o mai bună alocare a resurselor și un nivel de eficiență optimă al economiei, acordându-se concomitent atenție și interesului general.⁴

Dreptul comunitar al concurenței nu-și propune să se substituie legislațiilor naționale privind concurența, neaplicându-se decât în ceea ce privește comerțul dintre statele membre.

În afara cazurilor în care autoritățile comunitare au o competență exclusivă, autoritățile naționale au competența de a garanta aplicarea dreptului comunitar al concurenței.

Autorități naționale înseamnă atât instanțele de judecată, cât și instituții de specialitate, cum ar fi Consiliul Concurenței francez.

În vederea aplicării unitare a dreptului comunitar al concurenței, atribuțiile între autoritățile naționale și cele comunitare au fost împărțite în modul următor:⁵

³ Pierre Mathijsen, (2002), *Compendiu de drept european*, Editura Club Europa, p. 269 (vezi și V. Constantinesco (1974), *Competences et pouvoirs dans les Communautés Europeennes*, LGJP, Paris, V.V. Glaesne (1994), *Les objectifs de la Communauté Economique Europeene*, Paris).

⁴ Pierre Mathijsen, *op.cit.*, p. 269.

⁵ John Tillotson, (1996), *European Community Law. Textes, Cases and Materials*, CPL, p. 314 (vezi și R. Gassable, (1998), *Les politiques et les actions communautaires dans*

- atunci când este vorba despre interdicție, aceasta trebuie respectată de autoritățile naționale;
- dacă nu se specifică nimic în acest sens, autoritățile naționale își conservă în principiu libertatea lor de acțiune;
- dacă dreptul comunitar autorizează un comportament, dreptul național joacă rolul de barieră, ceea ce înseamnă că o interdicție prevăzută de dreptul național se aplică în măsura în care autoritățile naționale nu dețin o competență exclusivă.

1.1. Caracteristicile esențiale ale dreptului comunitar al concurenței

Regulile reglementând concurența prezintă un caracter relativ recent.⁶

Modul de abordare convențional (mai ales cel al școlii liberale din secolul 19) arată că orice intervenție publică în mecanismul pieței determină aproape automat un efect economic negativ.

Concomitent, s-a acreditat și ideea că libertatea totală de acțiune a forțelor pieței poate duce la formarea unor monopoluri puternice, asupra cărora concurența nu mai are nici o influență.

Pionieratul în reglementarea legislativă a concurenței aparține Statelor Unite ale Americii, prin intermediul legii Sherman Act din 1890. Sherman Act avea drept scop prevenirea formării cartelurilor și monopolurilor.⁷

În anii următori, toate statele industrializate și cele europene au aplicat exemplul american, adoptând reglementări legislative împiedicând comportamentul anticoncurențial.

Personalitățile care au participat la elaborarea tratatelor comunitare au perceput faptul că dorința lor de creare a unei piețe extinse va determina apariția unor tentații pentru anumite companii de

le Traite d Amsterdam, Dalooz, p. 61, Hot. din 28 mai 1985, Abuloz, Cabaes și Balkandael în Rec. des arrêts et décisions de la CEDH, seria A 94, p. 38, par 78).

⁶ Walter Cairns, *Introducere în legislația Uniunii Europene*, Editura Universal Dalsi, p. 228.

⁷ Walter Cairns, *op.cit.*, p. 228.

a evita reglementările naționale de concurență prin dezvoltarea practicilor anticoncurențiale la nivel european.

Drept urmare, în cadrul primelor instrumente comunitare au fost incluse reglementări având drept obiectiv evitarea practicilor și acordurilor restrictive, prevenirea abuzului de poziție dominantă, precum și respectarea regulilor de către sectorul public.

A) Universalitatea

Regulile generale ale concurenței acoperă toate punctele de interes capabile să devină obiectul tranzacțiilor comerciale, ceea ce înseamnă că nu se referă numai la bunuri, ci și la servicii și la drepturile de proprietate intelectuală. Sunt totuși câteva prevederi specifice referitoare la competiție (concurență), cum sunt cele în domeniul transporturilor (articolele 73-77 CE), (ex 77-81 CEE), la care nu sunt aplicabile prevederile articolelor 81-89 CE (ex 85-94 CEE) în virtutea principiului „*lex specialis generali derogat*” (legile speciale au întâietate în fața regulilor generale).⁸

B) Formarea jurisprudenței

Prevederile articolelor 81-89 CE (ex 85-94 CEE) sunt redactate în termeni foarte generali, putând fi interpretate de Curtea de Justiție. Influența legislației derivate devine însă din ce în ce mai simțită. Este, în special, cazul când se fac referiri la reguli cum sunt Regulamentul fuziunilor, care este un exemplu de sine stătător al legislației concurenței, spre deosebire, de exemplu, de regulamentele de exceptare de grup, redactate în întregime conform cerințelor articolului 81 CE (ex 85 CEE).

C) Principiul extrateritorial

Dreptul comunitar al concurenței se aplică tuturor firmelor care operează pe piața comună, indiferent dacă acestea sunt înființate într-un stat membru sau nu. Acest lucru a fost confirmat de Curtea de Justiție în momentul în care a decis că, în lumina articolelor 81 (ex. 85) CE și 82 (ex. 86) CE, Comisia are dreptul de a deschide acțiuni împotriva firmelor ale căror acțiuni au efect negativ asupra comerțului intracomunitar, chiar dacă nu sunt înființate în Uniunea Europeană.⁹

⁸ Walter Cairns, *op.cit.*, p. 228.

⁹ *Ibidem.*

D) Pragmatism ideologic

Obiectul politicii concurenței în Uniunea Europeană este evitarea distorsiunilor în comerțul intracomunitar, fiind loială liberalismului care stă la baza Tratatului UE. Atașamentul față de valorile unei piețe libere nu este dogmatic, fiind de fapt mai puțin dogmatic decât în alte reguli comerciale de bază, cum ar fi libera circulație a mărfurilor. În consecință, diferitele prevederi care stabilesc regulile generale fac subiectul unor generoase excepții inspirate fie din considerente sociale, cum ar fi articolul 87 CE (ex 92 CEE), fie din considerente care țin de eficiența pieței, cum ar fi articolul 81 CE (ex 85 CEE).

E) Sancționarea acțiunilor afectând comerțul intracomunitar

Dreptul comunitar implică proceduri de penalizare împotriva firmelor sau a autorităților naționale numai dacă activitățile acestora afectează comerțul dintre statele membre, indiferent de măsura în care a fost afectat acesta. Chiar dacă activitatea în cauză constă într-un acord dintre două firme care se află într-un stat membru, acordul poate fi penalizat dacă afectează comerțul dintre statele membre. În ce privește circumstanțele în care este îndeplinită această condiție, Curtea a stabilit o regulă generală în cauza *Brasserie de Haecht v Wilkin*, în care a declarat că practica arătată trebuie să influențeze, direct sau indirect, comerțul dintre statele membre.¹⁰

1.2. Obiectivele dreptului comunitar al concurenței

Dreptul comunitar al concurenței a beneficiat în mare măsură de experiența americană.¹¹

Pe lângă asemănări există și diferențe. Ne referim aici în primul rând la denumire (*antitrust law* în accepțiunea americană).

Din punct de vedere istoric, statele europene au privit cu scepticism ideea de concurență.

Politicile de cooperare și intervenție guvernamentală în industrie au fost considerate ca cea mai bună metodă de atingere a obiectivelor economice și sociale. Politicile alternative difereau de la o țară la alta.

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ *Ibidem.*

Trebuie remarcat și faptul că libertatea totală a concurenței este un mecanism a cărui derulare este prea lentă pentru a garanta cea mai bună alocare a resurselor. Mai mult decât atât, acest mecanism este susceptibil să determine pe termen scurt costuri sociale mult prea importante pentru a permite dezvoltarea unei societăți stabile, care să garanteze dinamismul pieței.

Toate cele afirmate mai sus ne îndreptățesc să afirmăm că dreptul comunitar (european) al concurenței prezintă trei categorii de obiective.

a) Un obiectiv de natură autentic politică¹²

Dreptul comunitar al concurenței reprezintă un corolar al unui transfer parțial de suveranitate, având drept scop stabilirea unei piețe unice între statele membre ale Uniunii Europene.

Aplicarea regulilor comunitare de concurență este încredințată de statele membre unui organism suprastatal, Comisia Europeană. Tratatul alocă un întreg capitol reglementării concurenței în spațiul statelor membre. Ne referim aici la regulile aplicabile întreprinderilor (articolele 81-86 CE, ex 85-90 CEE) și la cele valabile în domeniul ajutoarelor acordate de către state (articolele 87-89 CE, ex 92-94 CEE).

Cea mai mare diferență între dreptul comunitar și cel american al concurenței se referă la obiectivul (scopul) lor prioritar. Dreptul comunitar al concurenței urmărește atingerea unui nivel de integrare a pieței comunitare, pe când omologul său american are drept scop păstrarea spațiului economic federal.

b) Un obiectiv de natură economică și nu pur concurențială¹³

Dreptul comunitar al concurenței nu se preocupă numai de eficacitatea (eficiența) concurențială, ci și de cea economică. Trebuie arătat faptul că eficacitatea economică și cea concurențială reprezintă punctul principal de convergență între concepția germană asupra economiei, foarte logică și riguroasă și concepția americană sau franceză, având un caracter mai politizat și, bineînțeles, mai puțin previzibil și logic.

¹² *Ibidem.*

¹³ *Ibidem.*